

TLPST

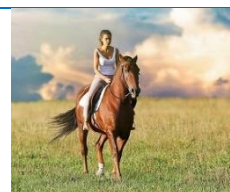
Lesbrief 82: november 2021

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Taal kwam te voet en niet te paard

Het Nederlands behoort tot de Indo-Europese taalfamilie. De oorsprong daarvan ligt in het Zuid-Russische steppegebied. Zo'n vijfduizend jaar geleden kwamen Russische steppevolken in West-Europa terecht. Maar hoe deden ze dat?

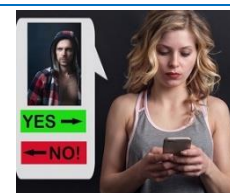
> [Lees verder](#)

Succesvolle online daters schrijven correct en creatief

Mensen die via datingsites op zoek gaan naar een partner, zullen vast hun best doen om correct te schrijven. Toch staan datingsites vol taalfouten. En daardoor kun je de liefde van je leven mislopen!

> [Lees verder](#)

Een broertje of zusje voor Xela en Lexa

Gwenny Blanckaert en Marino Vaneeno krijgen volgend jaar hun twaalfde kindje. De eerste elf heten Alex, Axel, Xela, Lexa, Xael, Xeal, Exla, Leax, Xale, Elax en Alxe, dus nu proberen mensen te raden hoe het twaalfde kind zal heten.

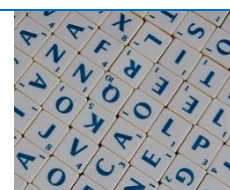
> [Lees verder](#)

Spelalfabet

'Ik heet Kees: Karel, Eduard, Eduard, Simon.' Deze manier om duidelijk te maken welke letters iemand anders moet opschrijven, heet een telefoonalfabet of spelalfabet. Twee kunstenaressen vonden dat het tijd werd voor een nieuwe lijst.

> [Lees verder](#)

Taal kwam te voet en niet te paard

Het Nederlands behoort tot de Indo-Europese taalfamilie. De oorsprong daarvan ligt in het Zuid-Russische steppegebied. In het derde millennium voor onze jaartelling kwamen Russische steppevolken in West-Europa terecht. Maar hoe deden ze dat? Lang werd gedacht dat ze te paard kwamen. Nu is het grondig onderzocht.

Wetenschappers vergeleken het DNA in eeuwenoude paardenbotten die zijn opgegraven in Europa, met resten van paarden in Centraal-Azië. Als het Russische volk hier zo'n vijfduizend jaar geleden te paard zou zijn aangekomen, zou het DNA van de in Europa opgegraven botten overeen moeten komen met dat van de Aziatische botten. Maar dat bleek niet zo te zijn. Vijfduizend jaar geleden waren er in West-Europa waarschijnlijk zelfs nauwelijks paarden.

[De conclusie van het onderzoek](#) is dan ook dat het zogenoemde Russische ruitervolk niet te paard maar wel te voet naar West-Europa kwam. Dat gebeurde niet in een week, maar over een periode van een paar honderd jaar.

Vragen en opdrachten

Beantwoord vraag 1 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 1 Lees [de tekst](#). Zoek uit wat de volgende termen betekenen, schrijf de betekenis op in eigen woorden en noteer tussen haakjes de bron:
  - 1a Indo-Europese taal
  - 1b DNA
  - 1c migratie
  - 1d taalkundige
  - 1e archeoloog

Beantwoord de vragen 2a tot en met 2d samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoorden daarna in de klas.

- 2a Wat betekent de uitdrukking 'nattigheid voelen'?
- 2b Over welke theorie voelden taalkundigen al een poosje nattigheid?
- 2c Waarom voelden taalkundigen die nattigheid?
- 2d Hadden de taalkundigen er gelijk in dat ze 'nattigheid' voelden? Licht je antwoord toe.

[> Antwoorden](#)

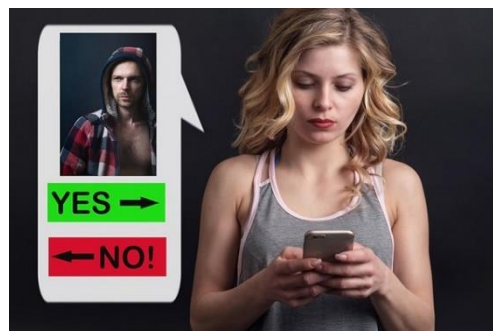
[> Terug naar de voorpagina](#)

Succesvolle online daters schrijven correct en creatief

Mensen die via datingsites op zoek gaan naar een partner, zullen vast hun best doen om correct te schrijven. Toch staan datingsites vol taalfouten. En daardoor kun je de liefde van je leven mislopen!

Als iemand spelfouten maakt, dan komt dat over alsof die persoon slordig is. Grammaticale fouten zijn een signaal van een gebrek aan intelligentie. Tenminste: zo worden ze opgevat. De fouten compenseren door een aantrekkelijke foto blijkt niet te helpen. Hoe moet je het wél aanpakken? Door op te vallen met originele en creatief geschreven (én foutloze) teksten.

Dat blijkt allemaal uit [een onderzoek door een taalkundige](#), die zelf haar partner trouwens ontmoette 'in het echte leven'.

Vragen en opdrachten

Beantwoord de vragen 1a en 1b eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 1a Lees [de tekst](#). In de derde alinea wordt genoemd met welke methode onderzoekster Tess van der Zanden heeft onderzocht of haar proefpersonen tijdens het kijken naar een datingprofiel alleen op de foto letten of ook op de tekst. Welke methode is dat?
- 1b Ga op zoek naar informatie over hoe die onderzoeksmethode werkt. Wat heb jij gevonden? Noem de bron en schrijf kort op wat je hebt gevonden over de werkwijze.

Beantwoord vraag 2 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 2 Helemaal onderaan het artikel zie je een voorbeeld van een datingprofiel met een keuzevraag eronder. Wat zou jouw antwoord zijn?

Beantwoord vraag 3 samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoord daarna in de klas.

- 3 De proefpersonen hadden een gemiddelde leeftijd van rond de 50 jaar. Stel dat Tess van der Zanden voor haar onderzoek proefpersonen had gevraagd in de leeftijdscategorie 20 tot 30 jaar, denk jij dat de uitkomsten dan anders waren geweest? Licht je antwoord toe.

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Een broertje of zusje voor Xela en Lexa

Gwenny Blanckaert en Marino Vaneeno krijgen volgend jaar hun twaalfde kindje. De eerste elf heten Alex, Axel, Xela, Lexa, Xael, Xeal, Exla, Leax, Xale, Elax en Alxe, dus nu proberen mensen te raden hoe het [twaalfde kind](#) zal heten.

Toen het elfde kindje (Alxe) eerder dit jaar geboren werd, zei moeder Gwenny dat ze wel negatieve reacties kregen, maar dat ze zich daar niets van aantrokken.

Ze [zei ook](#) dat er toen nog maar drie mogelijke namen over waren – of eigenlijk zeven, maar daarvan waren er vier niet zo gemakkelijk uit te spreken. Kun jij raden wat die zeven namen zijn? En welke daarvan zijn nog uit te spreken?

Vragen en opdrachten

Beantwoord de vragen 1a, 1b en 1c samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoorden daarna in de klas.

- 1a** Spreken jij en je klasgenoot de elf namen op dezelfde manier uit? Licht je antwoord toe.
- 1b** Maak een schema met alle mogelijke combinaties met de vier letters A, L, E, X. Hoeveel mogelijkheden zijn er in totaal?
- 1c** Markeer in jullie schema alle combinaties die al bezet zijn. Welke redelijk uitspreekbare namen blijven er nog over voor kindje nummer twaalf?

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

Spelalfabet

Als je Kees heet, moet je vaak je naam spellen: is het nu K-E-E-S of C-E-E-S? Om het extra duidelijk te maken, zeggen mensen soms niet gewoon 'Het is Kees met een k' of 'Het is Cees met een c', maar zeggen ze: 'Ik heet Kees: Karel, Eduard, Eduard, Simon' of 'Ik heet Cees: Cornelis, Eduard, Eduard, Simon'.

Deze manier om duidelijk te maken welke letters iemand anders moet opschrijven, heet een *telefoonalfabet* of *spelalfabet*. Het begint voor de meeste Nederlanders zo: *Anton* (of *Anna*), *Bernard*, *Cornelis*. In België wordt weer een andere lijst gebruikt. Op Wikipedia vind je een aantal voorbeelden van [zulke alfabetten](#).

Twee kunstenaressen vonden dat het tijd werd voor een nieuwe lijst. Op de oude staan wel heel veel namen die nu eigenlijk niet meer gebruikt worden. Dat geldt niet voor de nieuwe namen: [hier](#) kun je het nieuwe alfabet zien met foto's van mensen die deze namen hebben.

Vragen en opdrachten

Beantwoord vraag 1 eerst voor jezelf en bespreek je antwoord daarna in de klas.

- 1 Lees de tekst boven het [nieuwe spelalfabet](#). Schrijf op in eigen woorden waarom het volgens het artikel belangrijk is dat dit nieuwe spelalfabet is ontwikkeld.

Beantwoord vraag 2 samen met een klasgenoot en bespreek jullie antwoord daarna in de klas.

- 2 Een van jullie bekijkt het [nieuwe spelalfabet](#). De ander pakt pen en papier. Spel voor je klasgenoot jouw naam met behulp van dit alfabet. Heeft je klasgenoot je naam goed gespeld?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

- 1 Eigen antwoorden, bijvoorbeeld:
- 1a De voorloper van vrijwel alle Europese en veel Zuidwest-Aziatische talen.
- 1b Afkorting van 'desoxyribonucleïnezuur'; dat is de belangrijkste drager van erfelijke informatie in alles wat leeft. (Wikipedia.nl)
- 1c Verhuizing van veel mensen tegelijkertijd naar een andere streek of een ander land dan waar ze oorspronkelijk vandaan komen. (Woorden.org)
- 1d Iemand die zich bezighoudt met het beschrijven en onderzoeken van taal. Een taalkundige onderzoekt bijvoorbeeld hoe een taal is opgebouwd, hoe taal wordt geleerd en hoe taal verandert door de jaren heen en per gebied. (Wikikids.nl)
- 1e Een wetenschapper die overblijfselen uit het verleden onderzoekt om zo de geschiedenis te achterhalen. (Archeologieonline.nl)
- 2a Het idee hebben dat er iets niet helemaal klopt.
- 2b Taalkundigen voelden nattigheid over de theorie dat Russische steppevolken te paard, en niet te voet, naar West-Europa waren getrokken.
- 2c In het vroege Indo-Europees waren er helemaal geen woorden voor 'ruiter' of 'paardrijden'.
- 2d Ja, ze hadden gelijk. Archeologen hebben ontdekt dat de paarden die destijds in Europa voorkwamen, ander DNA hadden dan die van de Russische steppen. De Russische steppevolken zijn dus zonder hun paarden naar Europa gekomen.

Antwoorden tweede onderwerp

- 1a Meten van oogbewegingen
- 1b Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Voor onderzoek naar taalverwerking wordt nogal eens een eyetracker gebruikt. Dat is een computerscherm dat je oogbewegingen automatisch kan meten terwijl je naar het scherm kijkt.' (<http://www.let.rug.nl/~hendriks/asymmetries/eye-lab.html>.)
- 2 Eigen antwoord.
- 3 Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Misschien wel. Jongere mensen zijn meer gewend aan snel schriftelijk taalgebruik, bijvoorbeeld apptaal (veel afkortingen) en het weglaten van interpunctie. Voor hen zouden taal- en spelfouten de aantrekkelijkheid van een profiel misschien in mindere mate of helemaal niet negatief beïnvloeden. Dit zou een interessante onderzoeksvraag zijn!'

Antwoorden derde onderwerp

- 1a Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Nee, verschillend, want de een gebruikt een Engelse uitspraak, de ander een Nederlandse.'
- 1b $1 \times 2 \times 3 \times 4 = 24$ mogelijkheden.

A	L	E	X
A	L	X	E
A	E	L	X
A	E	X	L
A	X	L	E
A	X	E	L

E	L	A	X
E	L	X	A
E	A	L	X
E	A	X	L
E	X	L	A
E	X	A	L

L	A	E	X
L	A	X	E
L	E	X	A
L	E	A	X
L	X	A	E
L	X	E	A

X	E	L	A
X	E	A	L
X	L	E	A
X	L	A	E
X	A	L	E
X	A	E	L

- 1c Eigen antwoord, bijvoorbeeld: *Laxe, Elxa, Exal*.

Antwoorden vierde onderwerp

- 1 Eigen antwoord, bijvoorbeeld: 'Dit nieuwe spelalfabet is ontwikkeld om eraan bij te dragen dat iedereen in de samenleving zich kan identificeren met de Nederlandse taal. (Het oude spelalfabet representeert de actuele samenleving namelijk niet meer.)'
- 2 Eigen antwoord.